

Latinská medievistika na FF UK

Semináře v letním semestru 2015, na které srdečně zveme také studenty jiných oborů:

Latinsky psané cestopisy v pozdním středověku

Vyučující: Mgr. Jaroslav Svátek, PhD jaroslav.svatek@email.cz

Úterý 14:10-15:40, Celetná 20, místnost 147, kód: ALMV00064

Výběrový seminář se především zaměří na četbu a rozbor latinsky psaných cestopisů pozdního středověku. Důraz bude kladen zejména na texty poutníků směřujících do Svaté země v druhé polovině 15. století, jejichž texty představují v cestopisném žánru této doby naprostou většinu. Cílem kursu nebude ani tak dokonalé pokrytí textového korpusu, jako spíše snaha proniknout skrze některé vybrané texty do několika problémových okruhů tohoto žánru. Na základě těchto pramenů tak lze poměrně zblízka sledovat fenomény, jakými jsou projevy středověké zbožnosti, vnímání cizí krajiny a obyvatel nebo napětí mezi ustálenou deskripcí svatých míst a novějším, "humanistickým" přístupem k popisu neznámého či dokonce exotického. Při četbě a rozboru textů bude pozornost věnována rovněž stylistickým a jazykovým prostředkům pozdně středověkých autorů, pro něž psaní nebylo mnohdy "profesionální" aktivitou. V tomto ohledu se žánr pozdně středověkých cestopisů řadí kamsi mezi učenou literaturu a spontánní zápisy spíše užitkového charakteru.

Okruh probíraných témat:

- představení kursu, textů a jejich autorů, definice Svaté země, požadavky na atestaci
- historický kontext, cestování a poutnictví 14.-16. století, vývoj psaní textů
- průběh cesty/pouti - praktické aspekty poutnictví
- topografie míst - biblický diskurs vs. vlastní zkušenost
- zbožnost na pouti - návštěva svatých míst, rituály
- odpustky a odpustkové seznamy
- intertextualita - cestopisy a jejich možné vzory
- obyvatelé Svaté země - východní křesťané, Saracéni, židé...

Téma každé hodiny bude doprovázet rozbor příslušných ukázek textů, které budou mít studenti k dispozici v dostatečném předstihu.

Žánry a typy středověkých textů

Vyučující: Lucie Doležalová lucie.dolezalova@ff.cuni.cz

Čtvrtek 10:50-12:20, Celetná 20, místnost 339

Během přednášek se studenti seznámí s dalšími typy latinských středověkých textů - s typy, které nejsou literaturou v dnešním slova smyslu, přesto je však jejich znalost zásadní pro pochopení středověké vzdělanosti a kultury. Na seminářích pak budeme společně číst úryvky daných typů textů či jejich nejvýznamnější představitelů.

Příklady zahrnutých typů: legendy, kázání, poezie, exempla, kroniky, encyklopedie, florilegia, liturgické a modlitební knihy, dialogy, dopisy, teologické sumy, komentáře k sentencím Petra Lombarda, biblické komentáře a parafráze, univerzitní literatura.

Tristan a Isolda - intenzivní interpretační seminář

Vyučující: Matouš Jaluška a Martin Šormjaluska [@ucl.cas.cz](mailto:ucl.cas.cz)

15:50-17:20, Hybernská 3 (Špork), místnost 18, kód: AKM500177

V intenzivním interpretačním semináři pod společným vedením historika a komparatisty budou studenti zkoumat vyprávění o Tristanovi a Isoldě jako literární fikci i jako historický pramen. Obeznámí se tak s nejrůznějšími interpretačními strategiemi použitelnými při studiu středověkých textů a do hloubky poznají jednu ze základních látek evropské kultury. Seminář se otevírá pro všechny zájemce o středověkou imaginaci a starší literaturu, texty budou k dispozici v anglickém či českém překladu.

Antická rétorika ve středověké literární praxi

Vyučující: PhDr. Jan Kalivoda jan.kalivoda@ff.cuni.cz

Čtvrtek 14:10-15:40, Celetná 20, místnost 339, kód: ALMV00062

Praktická znalost základních principů rétoriky byla nezbytným předpokladem veřejného uplatnění občanů řeckých městských států s demokratickou ústavou v klasickém období řecké kultury 5. – 4. století př. Kr. Současné s tím, jak byly demokratické prvky politického života v těchto státech zatlačovány do pozadí totalitními tendencemi, byla naopak nauka rétoriky rozvíjena jako předmět všeobecného vzdělání a od 1. stol. př. Kr. se začala uplatňovat i jako základ literární teorie a propedeutika četby umělecké literatury. V té době byla z řecké kultury přejata Římány a po zániku římské republiky opět pěstována jako základní složka vzdělání ve školách římské říše.

Po počátečním váhání některých křesťanských teologů se proto rétorika stala i součástí vzdělání kléru antické křesťanské církve jako příprava k četbě biblických a teologických textů. V období karolinské renesance prožilo její studium a procvičování jejich antických norem nový rozkvět, který trval až do rozkvětu vrcholné scholastiky od poloviny 13. stol. Náplní semináře bude četba rétorické příručky Onulfa ze Špýru (11. stol.), která v souvislém textu katechetického charakteru systematicky exemplifikuje základní definice antické rétoriky převzaté do středověké literární praxe. Tento text bude konfrontován s příslušnými pasážemi římské učebnice rétoriky z první poloviny 1. stol. př. Kr. *Rhetorica ad Herennium*, kterou středověk (i raný novověk) nesprávně připisoval Marku Tulliu Ciceronovi a která byla v raném středověku standardní učebnicí v klášterních a katedrálních školách západní Evropy. V závěru semináře se jeho účastníci seznámí s klasickou veršovanou učebnicí rétoriky vrcholného středověku *Poetria nova* Galfreda de Vino Salvo (poč. 13. stol.). Samostatný překlad vybraných pasáží tohoto textu bude společně s aktivitou během výuky požadavkem k udělení zápočtu z předmětu, případně s dalšími texty a teoretickými znalostmi i náplní případné zkoušky, pokud ji účastníci semináře budou chtít složit.

Vybrané kapitoly k dějinám mnišství

Vyučující: Iva Adámková aviavokmada@seznam.cz

Středa 10:50-12:20, Celetná 20, místnost 147, kód: ALMV00061

Seminář se bude věnovat mnišství od počátků do 12. století : od Jeronýma, jednoho z prvních lidí, který se na Západě obrátil k mnišskému životu, přes mnišskou Benediktovu řeholi -standardní vzor řádové observance, kterou se řídily kláštery po několik dalších století - až do doby, kdy se proti starému benediktinskému monasticismu staví nové řády. Na semináři budou čteny a komentovány latinské texty.

Vybrané texty ke středověké architektuře a umění

Vyučující: Iva Adámková aviavokmada@seznam.cz

Středa 12:30-14:00, Celetná 20, místnost 147, kód: ALMV00063

Seminář bude zaměřen na praktické zvládnutí četby latinských pramenů ke středověkému umění (sochařství, malířství a architekturu), které budou rovněž podrobně interpretovány.

Středověká latina

Vyučující: PhDr. Jan Kalivoda jan.kalivoda@ff.cuni.cz

Čtvrtek 15:50 - 17:20, Celetná 20, místnost 147, kód: ALM500003

Předmět seznámí posluchače, dosud se věnující výhradně latinské filologii starověku, s latinou období středověku v jejím vývoji od posledních století antické civilizace do doby vrcholného středověku. V semináři budou čteny reprezentativní texty pozdně antické a středověké latinské literatury, které poskytnou studentům možnost zvládnout dovednost plynulého čtení středověkých latinských textů. V prvním semestru se studenti všech tří zúčastněných oborů poučí o vývojových tendencích tří konstitutivních elementů středověké latiny (pozdní klasická latina, křesťanská latina, vulgární latina) od jejich vzniku až do období karolinské renesance. Ve druhém semestru budou studenti oboru Latinská medievistika prohlubovat získané znalosti a pokračovat v poznávání jazyka latinské slovesnosti vrcholného a pozdního středověku.

Dále chystáme:

19.-21.3. 2015 workshop COST IS 1301: *The Same and Different: Strategies of Retelling the Bible within the "New Communities of Interpretation" (1350-1570)*

Bližší informace: Lucie Doležalová lucie.dolezalova@ff.cuni.cz